

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

ויצא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ב
(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ותשע לבריאה
שנת הקהל

לעילוי נשמת

בן דודי הרה"ת ר' יוסף יצחק ע"ה קייזען
בן - יבלחט"א הרה"ח הרה"ת ר' שלמה שניאור זלמן
וזוגתו מרת שולע שפרה שיחיו קייזען
נפטר בדמי ימיו, בן מ"ד שנה, ביום י"ב כסלו ה'תשנ"ט
ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י בן דודו

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

*

לעילוי נשמת

הו"ח ר' אילן ב"ר נח ע"ה בריל
נפטר ביום כ"ו מ"ח ה'תשס"ט
ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת קיילא מינא יהודית בת מרים תחי' בריל
לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק ומתוך בריאות הנכונה
נדפס ע"י משפחתם שיחיו

ז.

„ובאותו הזמן לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה“ . . ומעין זה גם ברגעי הגלות האחרונים – שגם כאשר „מלכיות מתגרות כו““, „מלך פרס מתגרה במלך ערבי . . וכל אומות העולם מתרעשים ומתבהלים“, נמצאים בנ"י במעמד ומצב של מנוחה ושלום, כיון שהקב"ה אומר להם „בני אל תתיירו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם . . הגיע זמן גאולתכם“, ו„מלך המשיח“ – גואלן של ישראל – „עומד על גג בית המקדש . . ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם“¹.

(משיחות ש"פ ויצא, ד' כסלו תשנ"א)

- (1) רמב"ם בסיום וחותם ספרו „משנה תורה“.
- (2) יל"ש ישעי' רמז תצט.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית! האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind> יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

א. ברכת ה' למקנה לבן בזכות יעקב

בקשר לברכה ששרתה במקנה לבן בזכות יעקב, אשר היה „רועה הצאן“ שלו, מובאות בזוהר¹ שתי דעות לגבי המדה שבה גדל מקנה לבן²:

לפי הדעה הראשונה, לבן „אשכח בגינה ידעקב (=מצא בזכות יעקב) מאה עאנה כל ירחא (=מאה צאן כל חודש) ומאה אמרין ומאה עזין יתיר על עאניה“ (=מאה אילים ומאה עזים בנוסף לצאנו), ואילו „רבי אבא אמר אלף עאנין ואלף אמרין ואלף עזין הוה מייתי ליה יעקב (הביא לו יעקב) יתיר בכל ירחא“, וכהוכחה לדבריו הוא מביא את דברי יעקב³ „ויברך ה' אותך לרגלי, וברכתא דלעילא לאו איהו פחות מאלף“⁴.

מובן, שגם לפי הדעה הראשונה היתה זו ברכת ה', כנאמר במפורש בפסוק⁵, שאותו הוא מפרש, עד שגם לבן הודה בכך: „ויברכני ה' בגללך“. וכדי לצמצם את המחלוקת שביניהם יש לומר שגם לפי הדעה שהברכה התקיימה רק במספר מאה, הרי אין זה משום שלפי דעה זו אין חל הכלל „ברכתא דלעילא לאו איהו פחות מאלף“, אלא משום שברכת ה' יכולה לשרות בשני אופנים:

(א) הברכה נמשכת למטה באופן שניכר בגלוי שווה „ברכתא דלעילא“, שאז היא מביאה לידי התרבות עצומה, בכמות של אלף, גם בפשטות.

- (1) פרשתנו קסא, א. וראה לקוטי לוי יצחק לזוהר כאן (ע' קבה ואילך).
- (2) ולהעיר ממדורי' המובא בבחי' (פרשתנו ל, ל): ומתחלה לא מסר בידו אלא שבעים, ועלו לששים ריבוא ואמרו לה לק"כ ריבוא*. וראה לקמן הערה 39.
- (3) פרשתנו ל, ל.
- (4) וראה אור החמה ונצ"א לזוהר כאן.
- (5) פרשתנו ל, כו.

(ב) ירידת והמשכת הברכה של הקדוש-ברוך-הוא למטה משתנית בכך שלמטה אין ניכר בגלוי שווה „ברכתא דלעילא“ במלוא עצמתה, ואז היא יורדת ממספר של אלף למספר של מאה.

אך אין זה מובן: כיון שגם לפי הדעה הראשונה היתה זו ברכת ה', מדוע הכרחי לומר שהיא השתנתה ובאה במספר מאה?

כן יש להבין: (א) מכך שרבי אבא מביא כהוכחה לדבריו את הפסוק „ויברך ה' אותך לרגלי“ ואינו מסתפק בפסוק „נחשתי ויברכני ה' בגללך“ שכבר מובא לפני כן בדעה הראשונה, והוא קודם לו⁶, מובן, שדוקא מן הפסוק השני נלמדת ההוכחה שהיתה זו „ברכתא דלעילא“. ואין מובן: מדוע מהווה הפסוק „ויברך ה' אותך“ הוכחה ברורה יותר מאשר הפסוק „ויברכני ה'“?

(ב) מהי הסיבה להבדל בניסוח בין שתי הדעות, שבדעה הראשונה נאמר „והוה אשכח בגינ' דיעקב מאה“ – ניסוח המדגיש שלבן קבל את הברכה, ואילו רבי אבא אומר „אלף... הוה מייתי לי' יעקב“ – שיעקב הביא את הברכה?

יותר מכך: אם בכוונתו של רבי אבא להדגיש שיעקב הביא את הברכה, הוא היה צריך לצטט את הפסוק שהובא בדעה הראשונה „ויברכני ה' בגללך“, המדגיש, לכאורה, שהברכה באה על ידי יעקב, יותר מאשר הפסוק „ויברך ה' אותך לרגלי“.

ב. ברכת לבן או ברכת יעקב?

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

ידוע⁷, שמהותה של ברכה, באופן כללי, היא, ש„מברכים“ ו„ממשיכים“ השפעה משרשו ומקורו של המתברך. כלומר, הברכה

- (6) וייל דברי יעקב עדיפי לי' מדלבן אף שהובא בתורה.
- (7) לקוטי' ראה יט, א. ובכ"מ. וראה לקו"ש ח"י ע' 38, ובהנמקן בערה 9 שם.

(*) להעיר מתנחומא באבער (פרשתנו כד) בפסוק „ויפרוץ האיש מאד מאד“ (2, מג) הנאמר גבי יעקב. ולהעיר מב"ר פנ"ג, יא – מחלוקת מעין זו (שבבחי' במספר הכלבים ששחרר על צאן יעקב (וראה ב"ר הוצאת תיאודור-אלבק ובהנמקן שם).

הענין שהזמן גרמא בדורנו זה ובזמננו זה – היא הגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו, כפי שדובר פעמים רבות לאחרונה, שעתה כבר סיימו את כל הענינים וצריך רק לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש.

...על אחת כמה וכמה בדורנו זה ובזמננו זה – שלפי סימני חז"ל (במס' סנהדרין, במדרשים ובכ"מ) נמצאים כבר בזמן הגאולה ממש,

וכמדובר כמה פעמים לאחרונה, שלאחר הריבוי המופלג של מעשינו ועבודתינו במשך כל הדורות, ובפרט לאחר עבודתם של רבותינו נשיאנו...עד לעבודתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – כבר סיימו את כל הברירות,

כולל גם הבריר של "עשו הוא אדום"¹...הרי עשו כבר נתברר לגמרי, כפי שרואים זאת גם בזמן הזה (גלות אדום) בהנהגתן של אומות העולם המתניחות ל"עשו הוא אדום", בדרך מלכות של חסד (והנהגה זו מתפשטת גם בעוד מדינות, כפי שראו ורואים בפרט לאחרונה) –

הרי מובן, שעתה נמצאים כבר במצב שהגוף הגשמי ואפילו גשמיות העולם כבר נתבררו ונודרכו לגמרי, והרי הם "כלי" מוכן לכל האורות והענינים רוחניים, כולל ובעיקר – אורו של משיח צדקנו, אור הגאולה האמיתית והשלמה,

...והדבר היחידי שחסר הוא – שיהודי יפקח את עיניו בדבעי, ויראה איך שהכל כבר מוכן לגאולה יש כבר ה"שולחן ערוך", יש כבר הליותן ושור הבר ויין המשומר², ויושבים סביב לשולחן – "שולחן אביהם"³ (מלך מלכי המלכים הקב"ה), יחד עם משיח צדקנו (כפי שכתוב בספרים⁴ שבכל דור ודור ישנו "א" מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח⁵), ובדורנו נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר; ולאחרי ארבעים שנה מאז הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר יש כבר גם "לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁶;

כעת צריך רק להיות, שיפתחו את ה"לב לדעת", ויפקחו את ה"עינים לראות", ויפתחו את ה"אזנים לשמוע", ועד"ז לנצל את כל רמ"ח האברים ושס"ה הגידים הגשמיים – נוסף על לימוד התורה וקיום המצוות בכלל (רמ"ח מצוות עשה כנגד רמ"ח אברים⁷ ושס"ה מצוות לא תעשה כנגד שס"ה גידים⁸) – ללימוד פנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת החסידות וקיום הוראות רבותינו נשיאנו, כולל – ללמוד בעיני גאולה, באופן שזה יפתח את הלב והעינים והאזנים – ושיבינו, יראו ויירגשו בפשטות ממש, בגשמיות העולם, את הגאולה האמיתית והשלמה בפועל ממש וללמוד תורתו של משיח (פנימיות התורה) באופן של ראי, שכל זה כבר ישנו מן המוכן, צריך רק לפקוח את העינים ואז יראו זאת!

...גם מנהיג ישראל אשר הולך ומתפשט בדורנו זה ללמוד עיני גאולה ועיני משיח, כדי להתכונן ולהכין אחרים עוד יותר לגילוי של הגאולה האמיתית והשלמה כנ"ל.

קשורה מלכתחילה לשרשו ומקורו של המתברך, וצריך רק להורידה למטה, כנאמר⁹: "איש אשר כבודו בך אותם".

וזהו ההבדל המהותי בין שני הפירושים שלעיל – הדבר תלוי משרשו וממקורו של מי נמשכה הברכה.

לפי הדעה הראשונה היתה זו ברכה שלבן היה ראוי לה¹⁰ מצד שרשו ומקורו, אלא שהיא נמשכה למטה באמצעות גורם צדדי – "בגללך" – בזכותו של יעקב. ולכן שרתה הברכה במספר מאה, כי שלמותו של לבן קשורה למספר מאה בלבד, כפי שיוסבר להלן בסעיף י'.

לעומת זאת, רבי אבא סובר, שיעקב הביא ברכה זו בבואו, "לרגלי", ביאת רגל¹¹. הברכה היתה שייכת ליעקב ומתאמת לדרגתו, היא נבעה משרשו ומקורו של יעקב, והוא הביא ברכה זו ללבן. ולכן שרתה הברכה במספר אלף – כי שלמותו של יעקב קשורה למספר אלף, כפי שיוסבר להלן.

ולפי זה מובנים הבדלי הניסוח שבין שתי הדעות:

בדעה הראשונה מודגש שלבן אשכח, לבן מצא את הברכה שלו, אלא שהמציאה נעשתה "בגיני' דיעקב". ולכן מובא הפסוק שאמר לבן "נחשתי (הוא גילה בעצמו) ויברכני ה' (אך הגורם לכך היה) בגללך".

לעומת זאת, רבי אבא מדגיש ש"הוא מייתי ליה יעקב", שהברכה היתה ברכתו של יעקב והוא הביאה ללבן. ולכן הוא מצטט את הפסוק שאמר יעקב, "ויברך ה' אותך לרגלי", בביאת רגלי.

ג. "ברכה משתלחת"

כדי להבין ענין זה טוב יותר, יש להקדים ולבאר מדוע התברך רכושו של לבן בזכות יעקב, וכך לגבי צדיקים בכלל, ש"כל מקום שהצדיקים הולכים ברכה משתלחת"¹²:

העולם נברא בשביל התורה ובשביל

ישראל¹³. וכיון שזוהי מטרת הבריה, הרי מובן, שכאשר עניני העולם, "משמשים" ומסייעים ליהודי, כדי שיוכל לעשות את המוטל עליו – אני נבראתי לשמש את קוני¹⁴ – הרי הם מגיעים לתכליתם, וממילא הם מגיעים לשלמותם¹⁵.

וזהו הסיבה לכך ש"כל מקום שהצדיקים הולכים – ברכה משתלחת", כי כאשר זהו "מקום" שבו באים הצדיקים ומשמשים את קונם, ועוסקים בעבודת ה', הרי המקום ופרטיו "מסייעים" לישראל ולתורה. ולפיכך הוא מגיע לתכלית בריאתו, ונעשה למקום של ברכה – "ברכה משתלחת".

ולפי זה יש לומר, ששתי הדעות שהובאו לעיל מן הזרז לגבי ברכת לבן בזכות יעקב קשורות לשני האופנים של "בשביל התורה ובשביל ישראל", כפי שיוסבר להלן.

ד. מכשירי מצוה – כמצוה:

ישנה מחלוקת בין התנאים¹⁶, אם מכשירי מצוה (ההכנות למצוה) דוחים את השבת. רבי אליעזר סובר, שמכשירי מצוה דוחים שבת, אך ההלכה נקבעה¹⁷ לפי הדעה שהם אינם דוחים שבת.

הבסיס למחלוקת הוא אם ההכנה וההכשרה לפעולה נחשבת כפעולה עצמה¹⁸:

רבי אליעזר סובר, שכיון שאי אפשר לבצע את הפעולה ללא ההכנה וההכשרה, וזכה ההכנה לאותה חשיבות כמו הפעולה עצמה – ולכן מכשירי מצוה דוחים את השבת בדיוק כמצוה עצמה.

לעומת זאת סוברים התנאים האחרים, שלמרות שההכנה היא הכרחית, בכל זאת זוהי הכנה בלבד, ואין היא בעלת חשיבות כמו הפעולה עצמה – ולכן, לדעתם, מכשירי מצוה אינם דוחים את השבת.

(12) פרש"י ר"פ בראשית. וראה תנחומא באבער שם י"ד. אותיות דרע"ק את ב.
(13) משנה סוף קידושין.
(14) להעיר מלקו"ד כך ד' תקצו, א"ב.
(15) שבת קל, א. וש"נ.
(16) רמב"ם הל' מילה פ"ב ה"ז. שו"ע א"ח סס"א ס"ו.
(17) שו"ע אדה"ז שם ס"ו.
(18) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ו ע' 200. ע' 252. ועוד.

(8) ויחי מט, כח.

(9) ראה חז"ל מדרש"א לסנה' לט, ב ד"ה אבל ביתו.

(10) פרש"י ל, ל.

(11) ב"ר פ"ע ג, ח. ספרי עקב יא, י. וראה ברכות מב, א. ובכ"מ.

אמנם, לגבי דחיית שבת לא נקבעה ההלכה כדעת רבי אליעזר, ומכשירי מצוה אינם בעלי חשיבות כמצוה עצמה, אך למרות זאת, יש גם על פי ההלכה מקרים מסויימים שלגביהם נקבע שמכשירי המצוה נחשב כמצוה עצמה.

וכדוגמא לכך – דבריו הידועים של הר"ן¹⁸, שלמרות שהאשה אינה מצוה במצות פריה ורביה, „מכל מקום יש לה מצוה מפני שהיא מסייעת לבעל לקיים מצותו“. וענין זה עצמו ניתן להבינו בשני אופנים, כפי שכבר הוסבר בהודמנות קודמת בהרחבה¹⁹: (א) „יש לה מצוה (סתם) – משום שהאשה מסייעת לדבר מצוה הרי היא זוכה במצוה כלשהי. מצוה זו אינה מוגדרת כמצוה פריה ורביה במיוחד, אלא כמצוה סתם. (ב) משום שהיא „מסייעת לבעל“ לקיים את מצות פריה ורביה, הרי מצותה נחשבת כמצוה רבה²⁰ של פריה ורביה.

ה. ההכנה – מכשיר או סיוע?

ההבדל בין האמור לעיל לגבי מכשירי מצוה שאינם דוחים שבת, לבין המקרה של „מסייע“ אצל האשה, מובן בפשטות²¹:

במקרה של מכשירי מצוה שלעיל הרי ההכנה למצוה והמצוה עצמה הן שתי פעולות נפרדות, הן מתבצעות בזמן שונה וכדומה. אמנם, הפעולה הראשונה היא הכרחית, אך היא מתבצעת בפני עצמה ורק תכליתה היא הפעולה השנייה. ולכן אין לפעולת הכנה זו חשיבות ומהות כמצוה עצמה.

לעומת זאת במצות פריה ורביה שהוזכרה לעיל, הרי הסיוע של האשה נעשה חלק ממשי ממצות הבעל. וההבדל היחיד ביניהם הוא שחובת המצוה חלה על הבעל בלבד.

ולכן זוכה סיוע זה של האשה באותה חשיבות כמו המצוה עצמה.

ו. הבריאה – הכנה או מסייעת?

בדומה להבדל שהוזכר לעיל בין הכשר לבין

סיוע – האם זהו טפל בלבד, או שהוא זוכה לאותה חשיבות בדומה לעיקר – יש מקום לברר בקשר לבריאה, אשר נבראה „בשביל התורה ובשביל ישראל“:

אפשר לומר, שהבריאה היא רק הכנה ודבר טפל, ואין לה אותה חשיבות ומעלה כמו לתורה ולישראל. או – שמשום שהתורה וישראל מוכרחות להודק לבריאה, והיא מסייעת ושותפה לקיום התורה והמצוות, הרי הבריאה זוכה לחשיבות שמעין החשיבות של התורה וישראל²².

יש לומר שבידור זה תלוי באופן „הסתכלות“ על הבריאה:

כאשר חשים וסוברים שהבריאה היא מציאות בפני עצמה, אשר מטרתה היא להוות אמצעי והכנה „בשביל התורה ובשביל ישראל“, הרי אז אין לבריאה עצמה שום קשר למעלת התורה וישראל, בדומה למכשירי המצוה שהוזכרו לעיל בסעיף ד/, אשר אינם דוחים שבת, משום שהם אינם חלק מפעולת המצוה עצמה.

אך כאשר „רואים“ וחשים בבריאה שכל מציאותה היא קיומה „בשביל התורה ובשביל ישראל“, עד כדי כך שהבריאה נראית כ„פרט“ של התורה וישראל, ובלשון חז"ל, שמציאותה היא „לשמשינו“ – כדי שיהודי ישמש את קונו²³, והיא מסייעת ליהודים בעבודת התורה והמצוות – אז ניכרת בבריאה עצמה מעלת התורה וישראל.

בדומה לסברה שהוזכרה לעיל, שלאשה יש חלק במצות פריה ורביה, משום שהיא „מסייעת“ לפעולת המצוה.

ז. „שחיטת עכו"ם...“

בכך ניתן גם להסביר את המחלוקת בין הרמב"ם לבין הראב"ד²⁴ לגבי דינה של שחיטת עכו"ם:

הרמב"ם פוסק „שחיטת עכו"ם נבילה

(22) ראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ו ע' 97 ואילך. ע' 249.

ועוד.

(23) הל' אבות הטומאה פ"ב ה"י. וראה בכל זה – לקו"ש [המתורגם] ח"ח ע' 180 ואילך.

(18) רפ"ב דקדושין.

(19) ראה לקו"ש שם. ח"ד ע' 41 ואילך.

(20) תורה וי – שבת ד, א. ד"ה לא תהו – גיטין מא, ב.

(21) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ו ע' 253. ע' 202 הערה 69. ועוד.

צו דער גאולה! מ'האָט שוין דעם „שולחן ערוך“, מ'האָט שוין דעם לויטן ושור הבר ויין המשומר, און אידן זיצן שוין באַם טיש – „שולחן אביהם“ (מלך מלכי המלכים הקב"ה), צוזאַמען מיט משיח צדקנו (ווי עס שטייט אין ספרים אַז בכל דור איז דאָ „א' מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח“), ובדורנו נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, און נאָך ארבעים שנה פון הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר האָט מען שוין אויך „לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע“:

איצטער דאַרף נאָר זיין, כאמור, אַז מ'זאָל אויפּעפּענען דעם „לב לדעת“ און אויפּעפּענען די „עינים לראות“ און אויפּעפּענען די „אזנים לשמוע“, און עד"ו – אויסנוצן אַלע רמ"ח אברים און שס"ה גידים הגשמיים – נוסף אויף לימוד התורה וקיום המצוות בכלל (רמ"ח מ"ע כנגד רמ"ח אברים ושס"ה מל"ת כנגד שס"ה גידים) – אויף לימוד פנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת החסידות וקיום הוראות רבותינו נשיאינו, כולל – לערנען וועגן עניני גאולה, אין אַן אופן אַז דאָס זאָל אויפּעפּענען דעם לב ועינים ואזנים – מ'זאָל פאַרשטיין, זען און הערן בפשטות ממש אין גשמיות העולם – די גאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, און לערנען תורתו של משיח (פנימיות התורה) באופן של רא"י, וואָס דאָס אַלץ איז שוין דאָ מן המוכן, מ'דאַרף נאָר אויפּעפּענען די אויגן וועט מען עס זען!

... אויך דעם מנהג ישראל וואָס איז הולך ומתפשט בזמננו זה – צו לערנען עניני גאולה ועניני משיח, בכדי זיך און אַנדערע נאָכמער צוגרייטן צו דעם גילוי פון דער גאולה האמיתית והשלימה, כנ"ל.

(משיחות ש"פ ויצא, ט' כסלו תשנ"ב)

(3) ראה ברכות לד, ב. ב"ב עה, א. ויק"ר פ"ג, ג. ועוד.

(4) ברכות ג, סע"א.

(5) פ"י הברטנורא למגילת רות. וראה גם שו"ת חת"ס חו"מ (ח"ו) בסופו (סצ"ח).

וראה שדיח פאת השדה מע' האליף כלל ע'. ועוד.

(6) תבוא כט, ג.

(7) מכות כג, סע"ב.

(8) זח"א קע, ב.

הוספה

בשורת הגאולה

נ.

דעם ענין שהזמן גרמא בדורנו זה ובזמננו זה – די גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ווי גערעדט מערערע מאָל לאחרונה, אַז איצט האָט מען שוין פאַרענדיקט אַלע ענינים און מ'דאַרף נאָר מקבל זיין פני משיח צדקנו בפועל ממש.

... על אחת כמה וכמה בדורנו זה ובזמננו זה – וואָס לויט די סימנים אין חז"ל (אין מס' סנהדרין, אין מדרשים ובכ"מ) האָלט מען שוין באַ דער גאולה ממש,

וכמדובר כמ"פ לאחרונה, אַז נאָך דעם ריבוי מופלג פון מעשינו ועבודתנו במשך כל הדורות, ובפרט נאָך דער עבודה פון רבותינו נשיאנו... ביז די עבודה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – האָט מען שוין פאַרענדיקט אַלע בירורים,

כולל אויך – דעם בירור פון „עשו הוא אדום“... איז עשו שוין אינגאנצן נתברר געוואָרן, ווי מ'זעט עס אויך אין דער הנהגה בזמן הזה (בגלות אדום) פון די אוה"ע וואָס שטאַמען פון „עשו הוא אדום“, בדרך מלכות של חסד (און אַזוי ווערט נתפשט די הנהגה אין נאָך מדינות, ווי מ'האָט געזען און מ'זעט בפרט לאחרונה) –

איז דאָך פאַרשטאַנדיק, אַז איצטער האָלט מען שוין באַ דעם מצב אַז דער גוף הגשמי און אפילו גשמיות העולם איז שוין אינגאנצן נתברר ונזדכך געוואָרן, און איז אַ „כלי" מוכן אויף אַלע אורות וענינים רוחניים, כולל ובעיקר – אורו של משיח צדקנו, אור הגאולה האמיתית והשלימה,

... און די איינציקע זאָך וואָס פעלט איז – אַז אַ איד זאָל אויפפֿענען זיינע אויגן כדבעי, וועט ער זען ווי אַלץ איז שוין גרייט

(1) וישלח לו, א.

(2) זח"ג לד, ב. הובא ונת' בלקוטי לוי"צ לזח"ג ע' ריט ואילך.

לקוטי

ויצא

שיחות

ומטמאה במשא... מדברי סופרים, שהרי טומאת עבודת זרה וטומאת תקרובתה מדבריהם". הראב"ד משיג על כך, ואומר:

„עכ"ם הם כבהמות, ואין מטמאין ואין מיטמאין, עם הדומה לחמור, הן גוים כמר מדלי ואת כולם ישא רוח והחושב אותם לכלום אסף רוח בחפניו".

הגאון הרוגוטשובי²⁴ מבאר את השגת הראב"ד: השחיטה יכולה לקלקל ולהפוך את הבשר לנבילה רק כאשר השוחט הוא מציאות על פי ההלכה, ואילו הגויים הם „רוח" – העדר מציאות, ולכן אין שחיטתם יכולה ליצור פעולה שיש לה ערך לפי התורה, ולכן אין הם יכולים להפוך את הבשר לנבילה על ידי שחיטתם. בשר שנשחט על ידי עכו"ם הוא נבילה, לפי זה, משום ששחיטת עכו"ם אינה שחיטה, וממילא זוהי נבילה כבהמה ש„מתה מאליה".

לעומת זאת אומר הרמב"ם ש„שחיטת עכו"ם נבילה ומטמאה... מדברי סופרים", כי²⁴ הוא סובר שהגויים הם מציאות לפי ההלכה.

ולפי האמור לעיל ניתן להסביר את המחלוקת: לדעת הראב"ד, אמנם מציאותם של בני נח היא „בשביל ישראל...", אך בכל זאת הם נשארים פרט טפל ואין להם שום חשיבות לפי התורה, ולכן אין הם נחשבים למציאות על פי ההלכה. לעומת זאת, הרמב"ם סובר, שקיומם בשביל ישראל וכו' הוא באופן שהם נעשים קשורים לתורה ולישראל, עד שהם נחשבים למציאות על פי ההלכה.

ח. שבע מצוות בני נח – מפני ציווי התורה

לפי זה יש לומר, שהרמב"ם נוקט כאן באותה שיטה כפי שהוא נוקט לגבי שבע מצוות בני נח. שם קובע הרמב"ם את הדין²⁵, שבכלל „חסידי אומות העולם" נכללים רק המקיימים את שבע מצוות בני נח דוקא, מפני שציוה בהן הקדוש-ברוך-הוא בתורה והודיענו על ידי משה רבינו, „אבל אם עשאו מפני

(26) לשון הרמב"ם שם ה"י. ולהעיר מוטעה לה, ב.
(27) יש אומרים (ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך גר תושב ע' רצ הערה 11). תורה שלימה משפטים (כרך ז') במילואים ס"א שמקור הרמב"ם הוא ב„משנת ר' אליעזר" (פרשה ששית ע' 121). אבל שם מפורש רק שצריכים לקיימן מפני שכן נצטווה נח, ואילו הרמב"ם מדגיש הענין שנצטוו בתורה. ובפרט ע"פ הודוע (ראה פיהמ"ש חולין ספ"ו. לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 227 ואילך. ושו"ת החידוש דמ"ת על המצות שלפני מ"ת.

(28) לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 159 ואילך. חט"ז [המתורגם] ע' 161. ובכ"מ.

(29) להעיר מאריכות ב' הרמב"ם (הקדמה לפיה"מ ד"ה אח"כ ראה להסתפק) במחול' דכל העולם לא נברא אלא לצוות לזה (ברכות ו, ב).

הגירסא הנפוצה בדברי הרמב"ם היא „אבל אם עשאן (את שבע המצוות) מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם ולא מחכמיהם“.

אבל בכמה מספרי הראשונים³⁰ (וכן בכתבי יד התימנים) מופיעה הגירסא „ואינו מחסידי אומות העולם אלא מחכמיהם“.

לכאורה, דוקא הגירסא הנפוצה שהובאה לעיל תמוהה: מדוע נאמר, שמי שמקיים את שבע המצוות „מפני הכרע הדעת“ אינו „מחכמיהם“? להיפך, הרי אלו מצוות שכליות.

אלא, לפי האמור לעיל ניתן להסביר, ששתי גירסאות אלו בדברי הרמב"ם מייצגות שני אופנים שבהם ניתן להסביר את שיטת הרמב"ם בקשר ליחס שבין אומות העולם לבין התורה:

לפי הגירסא „אלא מחכמיהם“ השיטה היא: למרות שדורשים מבני נח לקיים את שבע המצוות „מפני שציוה בהן הקדוש־ברוך־הוא בתורה“, כי התורה, שהיא מטרת בריאתם יכולה להיות ניכרת גם אצלם –

למרות זאת, מפני שהקשר שלהם לתורה – קיומם „בשביל התורה“ – הוא רק טפל, לכן יכולה התורה להיות ניכרת אצלם רק מצד „חסידות“, באופן שאיננו מתקבל ונקלט באמצעות חכמתם ושכלם ומציאותם העצמית. ולכן אי אפשר לדרוש מהם שחזקתם תהיה חייבת לקבל את הענין של „ציוה בהן הקדוש־ברוך־הוא בתורה“. ולכן – למרות שאין הוא מקבל זאת, בכל זאת הוא „מחכמיהם“ – מצד החכמה שלהם הרי שבע המצוות הן „מפני הכרע הדעת“.

ולפי הגירסא הנפוצה, ש„אם עשאן מפני הכרע הדעת“ הוא „לא מחכמיהם“ – מפני שכל מציאותם של בני נח היא „בשביל התורה“, לכן צריך ענין התורה לחדור גם לחכמה שלהם. ואם לאו – הרי פגומה בשעת מעשה מציאות החכמה, כי חסרה חיותה³¹, מטרת קיומה שהיא „בשביל התורה“.

י. „מאה“ ו„אלף“

וזהו ההסבר גם לשתי הדעות המובאות בזהר לגבי הברכה ששרתה במקנה לבן בזכותו של יעקב:

ההבדל בין המספר מאה לבין המספר אלף הוא:

„מאה“ – עשר פעמים עשר – זוהי שלמות הברכה מצד הטבע.

וכפי שמוציאים לגבי מספר ענינים שבטבע העולם, ששלמותם היא במספר מאה, כגון: „בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם“³². וכן השלמות של „שונה פרקו“ אשר לפי הטבע והאופן הרגיל היא „מאה פעמים“³³. ועוד.

לעומת זאת, המספר „אלף“ מצביע על שלמות שמעל הטבע. וכידוע³⁴ שהמילה „אלף“ זהה באותיותיה למילה „פלא“. ובמקומות רבים³⁵ משתמשים במספר „אלף“ בהשאלה כדי לסמל כמות עצומה מאד וכדומה³⁶.

מבואר במספר מקומות³⁷ שאומות העולם קשורים כשלעצמם רק להנהגה טבעית. ולעומת זאת היהודים, כשלעצמם, הם מעל לעולם, ואתם מתנהג הקדוש־ברוך־הוא בהנהגה נסית³⁸.

וזהו ההבדל בן שתי הדעות בזהר:

לפי הדעה הראשונה אין אומות העולם קשורות למעלתם של ישראל. ולכן, גם כאשר הם ממלאים את תפקידם – „לשמשינו“ – ומסייעים לישראל בעבודתם, הם זוכים לשלמות הברכה רק לפי הטבע – „מאה“.

ואילו לפי שיטת רבי אבא, כל מציאותן של אומות העולם היא „בשביל התורה ובשביל

(32) אבות ספ"ה.

(33) תגיגה ט, ב. וראה תניא פט"ו.

(34) ראה תקי"ז ת"ע (קלה, א). ובכ"מ.

(35) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 21. ובכ"מ.

(36) ויש לומר, שזה מובן גם מביאור אאמ"ר (לקולו"צ) לזר כאן, שההפך בין מאה לאלף הוא ההפך בין חכמה ובינה – כי בינה היא „אם הבנים“, מקור סדר ההשתל, טבע; וחק' היא כלי לאדם (תניא פל"ה בהגהה), נס. וראה לקו"ש שם ע' 22*3. וש"נ.

(37) ראה ספר הערכים – חב"ד ערך אומות העולם ע' שא. וש"נ. ובכ"מ.

(38) ראה מהר"ל בהקדמה הב' לגבורות ה'. וראה המשך תער"ב ספ"ח.

ישראל“, ולכן הם שייכים למעלתם של ישראל. ולפיכך, כאשר הם ממלאים את תפקידים ומסייעים לישראל, הם זוכים לחשיבות בדומה לישראל, ובברכה מתבטא הדבר במספר „אלף“ – מעל למגבלות הטבע³⁹.

יא. „כי בשלומה יהיה לכם שלום“

לפי האמור לעיל, ניתן ללמוד הוראה לגבי היחס של ישראל לאומות העולם בתקופתנו:

הקדוש־ברוך־הוא קבע את סדרי העולם כך, שבתקופת הגלות, תלוי מצבם של ישראל במדה רבה במצבם של הגויים וביחסם ליהודים – „כי בשלומה יהיה לכם שלום“⁴⁰.

אך על היהודי לזכור תמיד, שכאשר הגוי מסייע לו „משמש“ אותו, הרי היהודי גורם בכך שתתגלה בגוי חיותו ומטרת קיומו „בשביל ישראל“, ואז הוא יתברך. אל ליהודי להיות, ח"ו, נחות כלפי הגוי: בנוסף לכך שהגוי הוא כגרון ביד החוצב בו, ה' – הרי הוא מקבל באמצעות העזרה והסיוע את חיותו וברכתו.

כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר האמצעי⁴¹, בעל הגאולה של י' כסלו, שאנו רואים „בכל דור ובכל זמן, שאומה שישראל תחתם בגלות מתנשאת על כל הגויים“. וכפי שראינו זאת

(39) ובדרך זו אפשר לבאר גם את הפלוגתא במדרש הנ"ל

הערה 2.

(40) ירמ' כט, ז.

(41) תורת חיים לך צב, א. וראה חגיגה יג, ב. מכילתא

בשלח יד, ה. זח"ב ב, א.

בדורנו, שבזמן שרוב מנין ורוב בנין של בני ישראל נמצאו במדינה „ההיא“ (רוסיה), הרי היא היתה מתנשאת ומטילה אימה על כל העולם כולו. ובזמן האחרון, כאשר רוב מנין ורוב בנין של עם ישראל עברו לארצות הברית, הפכה היא למעצמה החזקה ביותר בעולם, אשר בכוחה להטיל אימה ופחד על כל העולם כולו, ואפילו על המדינה ההיא.

ויותר מכך: לא זו בלבד שהיהודי יודע זאת, אלא הדבר מורגש גם ב„מזלו“ של הגוי, עד כדי כך ש„מזלו“ של הגוי אומר „ויברכני ה' בגללך“, ואז „וחרדה גדולה נפלה“⁴², על כל עמי הארץ –

ואם אותו גוי עוסק ב„ניחוש“ הרי גם הוא מכריז ומודיע „נחשתי ויברכני ה' בגללך“ ומבקש במפורש „גקבה שכרך עלי ואתנה“, וממילא מסייעים הגויים לישראל בשמחה ובחיות, כפי שעושים דבר כלשהו המביא עמו ברכה, עד אשר „והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותייך“ כבר בזמן הגלות⁴³.

ויש ליהודים את צרכיהם בהרחבה, והם מתכוונים לתקופה שבה „אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד“⁴⁴, בגאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ ויצא תשמ"ב,

ב' דר"ח מרחשון תשמ"ו)

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד